

Toelichting bij de interviews met Charles Tilly en Eric Hobsbawm

Peer Vries

In een nummer over nationale mythen en de rol van historici bij het creëren of juist ondermijnen daarvan, mag een nadere analyse van het verschijnsel nationalisme eigenlijk niet ontbreken. De artikelen in dit nummer zijn alle gewijd aan nationale mythen ten tijde van het 'moderne nationalisme'. Het ontstaan van dit nationalisme is volgens vrijwel alle deskundigen onlosmakelijk verbonden met de opkomst van de moderne staat. Nu wil het toeval dat in 1990, toen de redactie het plan opvatte dit nummer samen te stellen, twee boeken op de markt verschenen over staatsvorming respectievelijk nationalisme, namelijk *Coercion, capital and European states A.D. 990-1990* van Charles Tilly en *Nations and nationalism since 1780. Programme, myth, reality* van Eric Hobsbawm. Het leek dan ook een goed idee met deze twee gerenommeerde historici van gedachten te wisselen over de inhoud van hun meest recente publikatie. Wij hopen dat de schriftelijke neerslag van deze gedachtenwisseling de lezer de mogelijkheid biedt de artikelen in dit nummer, die toch voornamelijk ingaan op specifieke ontwikkelingen in de negentiende eeuw, in een breder kader te plaatsen.* Om die reden zijn de interviews niet achter in het nummer opgenomen, zoals gebruikelijk, maar voorin.

Een nadere toelichting op leven en werk van de beide geïnterviewden vereist, wanneer men tenminste enigszins recht wil doen aan hun lange en veelzijdige carrière, veel meer ruimte dan ons hier ter beschikking staat. Wie nadere informatie zoekt over Charles Tilly, verwijzen we, voor de periode tot 1984, naar Lynn Hunt, 'Charles Tilly's collective action' in: Th. Skocpol, ed., *Vision and method in historical sociology* (Cambridge 1984) 244-275. Na het verschijnen van dit artikel publiceerde Tilly, behalve het boek dat in het interview centraal staat, onder andere nog *Big structures, large processes, huge comparisons* (New York 1984); 'The old new history and the new old history', *Review* 7 (1984) 363-406; 'Retrieving European lives' in: O. Zunz, ed., *Reliving the past; the worlds of social history* (Chapel Hill 1985) 11-52 en *The contentious French* (Cambridge, Mass. 1986). Hij is thans als hoogleraar verbonden aan het Center for Studies of Social Change van de New School for Social Research te New York.

Voor nadere informatie over het zeer omvangrijke en gevarieerde oeuvre van Hobsbawm, die tot zijn emeritaat als hoogleraar Economische en Sociale Geschiedenis was verbonden aan het Birbeck College van de University of London, verwijzen we naar R. Samuel en G. Stedman Jones, *Culture, ideology and politics*:

essays for Eric Hobsbawm (Londen 1982), met name naar het artikel van K. McClelland, 'Bibliography of the writings of Eric Hobsbawm', aldaar 322-364 en naar P. Thane, G. Crossick en R. Floud, ed., *The power of the past: essays for Eric Hobsbawm* (Cambridge en Parijs 1984). Nadien verschenen van zijn hand onder meer nog *Worlds of labour: further essays in the history of labour* (Londen 1984); *The age of empire, 1875-1914* (Londen 1987) en *Echoes of the Marseillaise: two centuries look back on the French Revolution* (New Brunswick 1990).

De studie naar staatsvorming en nationalisme mocht zich al sedert een aantal jaren in een toenemende belangstelling verheugen. Sinds kort maakt zij, om begrijpelijke redenen, een werkelijk explosieve groei door. Zo er nog sprake is van een bos, lijkt dat in toenemende mate achter de bomen te verdwijnen. Vandaar dat op deze en de volgende pagina's een kleine selectie wordt geboden van de belangrijkste recente publikaties op dit terrein. Diegene die *Coercion, capital and European states of Nations and nationalism* niet heeft gelezen, verwijzen wij voor een eerste oriëntatie naar de besprekingen van deze boeken door respectievelijk Prak en Op den Camp. (Zie de literatuuropgave.) Tilly heeft zelf in een themanummer van *Theory and Society* een korte synthese gegeven van zijn boek. Ook daarvoor verwijzen we naar de literatuuropgave.

* Het gesprek met Tilly vond plaats op 13 juni 1991 in Hotel Ter Duin in Wassenaar, terwijl het interview met Hobsbawm op 24 juni 1991 in Londen werd afgenomen in het Institute of Latin American Studies.

Enige algemene introducerende literatuur over de geschiedenis van het nationalisme en het staatsvormingsproces:

- Alter, P., *Nationalism* (Sevenoaks 1989). Het betreft hier een vertaling van idem, *Nationalismus* (Frankfurt am Main 1985).
- Berlin, I., 'Nationalism: past neglect and present power' in: idem, *Against the current. Essays in the history of ideas* (Harmondsworth 1982) 333-355.
- Blockmans, W.P., 'Economische systemen en staatsvorming in pre-industrieel Europa', *NEHA-Bulletin* 3, 1 (1989) 7-19.
- Blockmans, W.P., 'Beheersen en overtuigen. Reflecties bij nieuwe visies op staatsvorming', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* 16 (1990) 18-30.

- Bonney, R.,
Brulez, W.,
Camp, R. op den,
Camp, R. op den,
Elias, N.,
Gellner, E.,
Hall, J.A., ed.,
Hinrichs, E.,
Hobsbawm, E.J.,
Hobsbawm, E.J. en
T. Ranger, ed.,
Hobsbawm, E.J.,
Hroch, M.,
Knippenberg, H. en
B. de Pater,
Mann, M.,
Poggi, G.,
Prak, M.,
Shennan, J.H.,
Shennan, J.H.,
Skocpol, Th.,
Smith, A.D.,
- L'Absolutisme* (Parijs 1989).
'Het gewicht van de oorlog in de nieuwe tijd. Enkele aspecten', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 91 (1978) 386-406.
'Een schijnwerkelijkheid geanalyseerd. Eric Hobsbawm over naties en nationalisme', *Skript* 12 (1990) 255-264. Een bespreking van Hobsbawm, *Nations and nationalism*.
'De weg naar complementariteit. Historici, sociale wetenschappers en de begripsbepaling van nationalisme', *Theoretische Geschiedenis* 18 (1991) 171-184.
Über den Prozess der Zivilisation. Twee delen (Bazel 1939). Talloze herdrukken en vertalingen.
Nations and nationalism (Oxford 1983).
States in history (Oxford 1986).
Absolutismus (Frankfurt 1986).
'Some reflections on nationalism' in: *Imagination and precision in the social sciences. Essays in the memory of Peter Nettl* (Londen 1972) 385-406.
The invention of tradition (Cambridge 1983).
Nations and nationalism since 1780. Programme, myth, reality (Cambridge 1990). Van dit boek verscheen in 1991 bij Canto Cambridge een goedkope pocket- uitgave.
Social preconditions of national revival in Europe (Cambridge 1985).
De eenwording van Nederland. Schaalvergroting en integratie sinds 1800 (Nijmegen 1988).
The sources of social power. Volume I. A history of power from the beginning to A.D. 1760 (Cambridge 1986).
The development of the modern state (Londen 1978).
'Staatsvorming en maatschappelijke verhoudingen', *Leidschrift* 7 (1990/1991) 97-105. Een bespreking van Tilly, *Coercion, capital and European states*.
The origins of the modern European state (Londen 1974).
Liberty and order in early modern Europe (Burnt Mill, Harlow 1986).
States and social revolutions. A comparative analysis of France, Russia and China (Cambridge 1979).
National identity (Harmondsworth 1991).

- Strayer, J.R., *On the medieval origins of the modern state* (Princeton 1970).
- Swaan, A. de., *Zorg en staat. Welzijn, onderwijs en gezondheidszorg in Europa en de Verenigde Staten in de Nieuwe Tijd* (Amsterdam 1989).
- Theory and Society, Themanummer *Theory and society. Renewal and critique in social theory* 18 (1989) *Special issue on cities and states in Europe, 1000-1800*.
- Tilly, Ch., ed., *The formation of national states in Western Europe* (Princeton 1975).
- Tilly, Ch., 'Cities and states in Europe, 1000-1800', *Theory and Society* 18 (1989) 563-584. Biedt een overzichtelijke samenvatting van Tilly, *Coercion, capital and European states*.
- Tilly, Ch., *Coercion, capital and European states. A.D. 990-1990* (Oxford en Cambridge Mass. 1990).
- Verschuren, S, e.a., *Nationalisme in Europa en de Sovjetunie. Emancipatie of onderdrukking in een nieuw gewaad* (Amsterdam 1991).
- Weber, E., *Peasants into Frenchmen. The modernization of rural France, 1870-1914* (Stanford 1976).
- T. Zwaan, e.a., ed., *Het Europees labyrinth. Natie en natievorming in Europa* (Meppel en Amsterdam 1991).